

TEABEKIRI

Elukestva õppe arendamine: Euroopa meetmetest ja põhimõtetest maksimaalse kasu saamine

Edukas rakendamine sõltub selgest arusaamast, kuidas on asjad omavahel seotud

Kuna kiired muutused ähvardavad edestada vananeva tööjõu oskusi ja kuna Euroopa on arenemas teadmispõhiseks ühiskonnaks, on Euroopa Liit, teised Euroopa riigid¹ ja nende sotsiaalpartnerid välja töötanud hariduse ja koolituse kaasajastamise poliitikaraamistiku.

Kutsehariduses on EL arendanud platvormi liikmesriikide vabatahtlikuks koostööks ja koordineerimiseks, mille nimi on Kopenhaageni protsess.

Kopenhaageni protsessi raames on liikmesriigid koos sotsiaalpartneritega välja mõelnud Euroopa ühised meetmed ja põhimõtted (kast 1), mis on peamiselt alljärgnevad:

- ✚ Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF);
- ✚ Euroopa kutsehariduse arvestuspunktide süsteem (ECVET);
- ✚ Europass;
- ✚ Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse valdkonnas (EQAVET);
- ✚ põhimõtted ja suunised mitteformaalse ja informaalsete õppimise määratlemiseks ja tunnustamiseks;
- ✚ elukestva suunamise ja nõustamise põhimõtted.

Nimetatud meetmed ja põhimõtted moodustavad ühtse raamistiku, mille mõju sõltub nende järjepidevusest ja koostoimest. Nende rakendamine parandab kutseoskuste läbipaistvust, toetab mobiilsust ja toob kodanikele kasu nende teadmiste, oskuste ja pädevuse süstemaatilise tunnustamise ja dokumenteerimise kaudu.

Euroopa meetmed ja põhimõtted on välja arendatud eri kiirusega ajavahemikul 2004–2009. Nende kõigi eesmärgid, suunised ja ajakavad on Euroopa tasemel kokku lepitud ning nende rakendamist juhivad liikmesriigid.

Kõik põhineb õpiväljunditel. Seega on lihtsam aru saada, mida tunnistuse omanik teab, millest aru saab ja mida teha oskab. Samuti võimaldavad need õpiväljundeid tunnustada ja näidata mitteformaalset ja informaalset õpet.

Euroopa meetmete ja põhimõtete väljatöötamine on tekitanud dialoogi mitmete huvigruppide seas, nagu valitsused, sotsiaalpartnerid, asutused, õpilased ja kutsehariduse pakkujad nii avalikust kui ka erasektorist. Esile on kerkimas ühtne arusaam kutseoskustest ja nende omavahelistest seostest. Dialoog on parandanud ka sidemeid riikliku hariduse ja koolitussüsteemide eri osade vahel.

¹ ELi liikmesriigid, EMP ja kandidaatriigid

Mõistetakse, kuidas teiste riikide süsteemid on omavahel seotud ning kuidas hariduse ja koolituse valdkonnad võivad olla tööturu vajadustega rohkem kooskõlas.

Europass, ECVET ja tunnustamine toetavad töötajaid ja koolitustele soovijaid. Alates Europassi algusest 2005. aasta veebruaris on loodud internetis 15,5 miljonit Europassi CVd. Välja on antud sadu tuhandeid Europassi õpirändetunnistusi, kutsetunnistuste lisasid ja diplomilisasid. Rohkem kui 150-s Euroopa pilootprojektis eksperimenteeritakse ja katsetakse ECVETiga, et lihtsustada kutsehariduse arvestuspunktsüsteemide rakendamist kõigis liikmesriikides.

Kõigis liikmesriikides korraldatakse õpiväljundite tunnustamist, mis peegeldab Euroopa tasandil kokkulepituid põhimõtteid ja suuniseid. Riigid on muu hulgas ka täiskasvanutele välja arendanud elukestva suunamise süsteemid, et aidata inimestel nende õppimist ja karjääri paremini hallata.

EQF ja EQAVET toimivad süsteemselt. Enamik riikidest tahavad 2012. aasta lõpuks siduda oma siseriiklikud kvalifikatsioonisüsteemid EQFiga, et kutseoskusi oleks üle-Euroopaliselt lihtsam tunnustada. Kvaliteedi tagamise toetamisega paneb EQAVET aluse kindlustundele ja usaldusele siseriiklike kutsekvalifikatsioonide ja nende rahvusvahelise võrreldavuse vastu läbi EQFi. Kvaliteedi parandamine suurendab kutsehariduse atraktiivsust.

Joonis 1. Euroopa ühtsed meetmed

<p>Euroopa kvalifikatsiooni- raamistik (EQF)</p> <p>EQF on ühtne kvalifikatsioonide võrdlusraamistik, mis toetab elukestvat õpet ja õpirännet. Sellel on kaheksa tasandit, mis võimaldab siseriiklike kutseoskuste (üld- ja kõrgharidus ning kutseharidus) omavahelist ja teiste riikidega võrdlemist. EQFi loomine on toonud mitmetes Euroopa riikides kaasa siseriiklike kvalifikatsiooniraamistike (NQF) loomise, mida peetakse neis riikides parimaks siseriiklike kutsekvalifikatsioonide ja EQFi ühendamise viisiks.</p>	<p>Europass</p> <p>Europass toetab õpirännet, aidates inimestel edasi anda hariduse omandamisel, koolitusel või töös aga ka informaalsetes olukordades omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Europass koosneb viiest dokumendist: CV ja keelepäss, millele lisanduvad Europassi õpirändetunnistus, kutsetunnistuse lisa ja diplomilisa, mis sisaldavad lisateavet selle kohta, mida inimene on teises Euroopa riigis viibides õppinud ning mis on seotud tema kutsekvalifikatsiooni ja/või kõrgekooli diplomiga.</p>
<p>Euroopa kutsehariduse arvestuspunktide süsteem (ECVET)</p> <p>ECVET toetab geograafilist ja professionaalset mobiilsust. See aitab tunnustada ja koguda tööga seotud oskusi ja teadmisi, mis on omandatud teises riigis viibides või erinevates olukordades, nii et need kogemused oleksid osaks kutsekvalifikatsioonist.</p>	<p>Euroopa kvaliteedi- tagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja - koolituse valdkonnas (EQAVET)</p> <p>EQAVETi eesmärk on suurendada kogu Euroopa kutsekvalifikatsioonide läbipaistvust, olulisust turul, järjepidevust ja ülekantavust. EQAVET on kooskõlas peamiste kvaliteedimudelitega. See hõlmab kvaliteedikriteeriumidel ja näidiskirjeldustel põhinevat kvaliteeditagamist ja arendustsükli. See on suunatud nii kutseharidussüsteemidele kui ka nende pakkujatele.</p>

Elukestev suunamine ja nõustamine	Mitteformaalse ja mitteametliku õppimise tunnustamine
<p>Euroopa Liidu Nõukogu on võtnud vastu kaks suunamisotsust, ühe 2004. ja teise 2008. aastal. Elukestva suunamise olulised eesmärgid on edendada võrdset ligipääsu elukestvale õppele, selles osalemist ja seal tulemuste saavutamist ning tööturu osalust elukestvas õppes.</p>	<p>2004. aastal võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu Euroopa tunnustamis põhimõtted. Neid täiendati 2009. aastal mitteformaalse ja mitteametliku õppimise tunnustamise Euroopa suunistega. Euroopa Komisjon valmistab praegu ette Euroopa tunnustamissoovitust.</p>

Seos meetmete ja põhimõtete vahel

Meetmed ja põhimõtted hõlbustavad kutseoskuste mõistmist ja edendavad elukestvat õpet, kuivõrd need muudavad süsteeme paindlikumaks, mis omakorda toetab töörännet.

Joonis 2 illustreerib meetmete ja põhimõtete seost üksikisiku vaatenurgast. Need on õppeprotsessi kesksed osad ja võimaldavad inimestel:

- ✚ näidata oma teadmisi, oskusi ja iseseisvust ning vastutust läbipaistval viisil, mis parandab ligipääsu õppimisele ja tööle nii kodu- kui ka välismaal;
- ✚ saada ülevaade õppimisvõimalustest;
- ✚ planeerida elukestvat õpet, mis võimaldaks kombineerida õppimist nii koolis kui ka tööl.

Vähendades õppimistakistusi, võivad meetmed ja põhimõtted parandada töö- ja karjääri väljavaateid. Ehkki igal meetmel ja põhimõttel on oma eesmärk, realiseerub nende kogupotentsiaal koostoimes tekkiva sünergia abil, mis toob kaasa oodatud kasu kodanikele ja kutseharidussüsteemidele.

Inimesed peaksid saama meetmete ja põhimõtete koostoimest kasu oma õpitee kujundamisel. Näiteks võivad inimese töö- ja elukogemused ning sealt õpitu anda võimaluse omandada formaalne kvalifikatsioon. Kui inimest toetab elukestev suunamine, võib ta teha teadlikke otsuseid hariduse, koolituse ja töö kohta. Euroopa põhimõttele tuginevad tunnustamissüsteemid võimaldaksid uute teadmiste, oskuste ning iseseisvuse ja vastutuse tunnustamist.

Tunnustamine ei pruugi viia täieliku või isegi osalise kvalifikatsiooni omistamiseni, kuid paljude jaoks, kes otsivad tööd või soovivad edutamist, on oma kogemuste määratlemine ja süstemaatiline dokumenteerimine piisav. See annab inimesele mitu valikut. Nad võivad edasi õppida, kas kõrgemal või soovi korral madalamal astmel, et omandada uus amet või oskus. Kuna kutseoskustest saadakse samamoodi aru ka välismaal, on võimalik ka teise Euroopa riiki õppima või tööle minna.

See on vaid üks näide sellest, kuidas Euroopa meetmed ja põhimõtted koos toimivad ja muudavad süsteemid paindlikumaks ja lihtsamini kättesaadavaks.

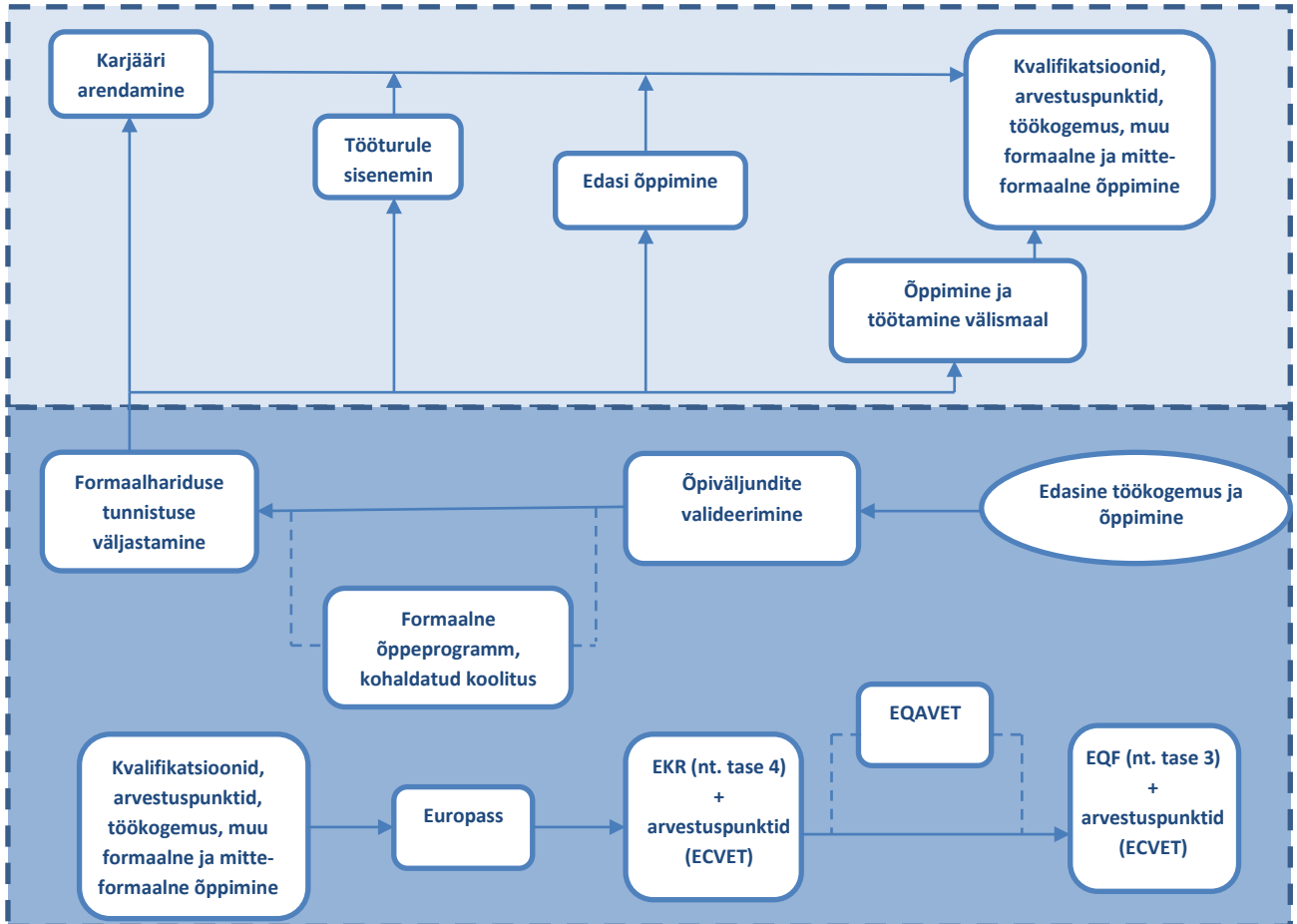
Sidusus, integratsioon ja koordineerimine

Tagamaks, et Euroopa meetmete ja põhimõtete koostoime on tõhus, peab neid arendama ja rakendama teineteisega kooskõlas. Mõnel juhul võib see nõuda olemasolevate meetmete integreerimist, teisalt võib see nõuda iga meetme rolli määratlemist ja selgitamist seoses teiste meetmetega ja ristviitamise hõlbustamiseks ühtse terminoloogia kasutamist.

Näiteks võib üks võimalus olla ühtne arvestuspunktsüsteem, mis ühendab ECVETi ja ECTSi (Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekandmise süsteem kõrghariduses). Kuid oluline on teha

selgeks meetmetevahelised piirid, näiteks arvestuspunkti- ja tunnustussüsteemi vahel. Mõlemad pakuvad võimalust tunnustada õppimist väljaspool formaalset siseriiklikku süsteemi, kuid mõlemal on oma kindel eesmärk.

Joonis 2. Euroopa ühiste meetmete ja põhimõtete koostoime

Teave meetmete ja põhimõtete vaheliste suhete kohta on oluline ning ka vastava dokumentatsiooni edasiarendamine on nüüd ette võetud. Näiteks alates 2012. aastast hakatakse siseriiklikel tunnistel ja diplomitel näitama EQFi taset. Europassi dokumendid hakkavad viitama NQFi ja EQFi tasemetele ja ECVETile. NQFi roll võrdluspunktina teiste meetmete jaoks on väga oluline. Tunnustus- ja ainepunktisüsteemide väärtus ja atraktiivsus on märksa suurem, kui need on ühendatud NQFiga.

Kokkuvõttes toetavad süsteemsed meetmed ja põhimõtted, nagu EQF ja EQAVET, neid meetmeid ja põhimõtteid, mida inimesed kasutavad, nagu Europass, ECVET ja tunnustussüsteemid. Nagu öeldud, on õpiväljundite põhimõtte kõigi meetmete osa ja moodustab ühendava lüli, mis aitab kaasa nende järjepidevusele ja integreerimisele.

Väljakutsed: kultuurimuutused

Praegused asjaolud toetavad Euroopa meetmete ja põhimõtete edu. Euroopa meetmetel ja põhimõtetel on tugev poliitiline tugi ning need on osa hariduse ja koolituse valdkondade kaasajastamise strateegiast. Institutsioonilised muutused, nagu teise taseme järgsed, kolmanda

taseme eelsed programmid, kõrgema taseme kutsekvalifikatsioonid ja laiem õpiväljundite kasutamine kolmanda taseme kvalifikatsioonides toovad kutsehariduse ning kõrghariduse teineteisele lähemale.

Kuid ületada tuleb lõhe meetmekontseptsioonide ja nende rakendamise vahel siseriikliku haridusse ja koolitusse ning kvalifikatsioonisüsteemidesse. Mitmed riigid on kasutanud õpiväljundeid oma siseriiklike kvalifikatsiooniraamistike tasemete kirjelduste määratlemiseks. Kuid õpiväljundeid tuleb rakendada järjepidevalt ning need peavad süstemaatiliselt järgima standardeid, õppekavu, hinnanguid ning õpetamis- ja õppimismeetodeid.

Lisaks on oluline siduda meetmed töajouruga. ESCOs (Euroopa standarditud terminoloogia töö, oskuste ja kutseoskuste valdkonnas) on kvalifikatsiooniraamistiku terminoloogia seotud tööturu terminoloogiaga. See võimaldab kutseoskusi (õpiväljundeid) tööturu vajadustega otsesemalt siduda. Probleemid Euroopa meetmete ja põhimõtete järgmise faasi ümber on osalt tehnilised (näiteks hariduse ja kutsehariduse ühtne arevuspunktide ülekandesüsteem) ja osalt poliitilised ja kultuurilised (näiteks üld- ja kutsekvalifikatsioonide väärtuste võrdsus).

Riigid rakendavad Euroopa meetmeid ja põhimõtteid vabatahtlikult ning kohaldavad neid konsultatsioonide ja võrgustumise kaudu, mitte Euroopa määruse alusel. Seega on laiaulatuslikud partnerlussuhted haridus- ja koolitusvaldkondade ja tööturu huvide vahel (sealhulgas sotsiaalpartnerite ja majandussektorite vahel) Euroopas ja siseriiklikult edusammude tegemiseks väga olulised.

Euroopa meetmetest ja põhimõtetest maksimaalse kasu saamine nõuab avatust, dialoogi, kannatlikkust ja pühendumust. Vajalikud on ka seire, edasised uurimused ja hindamised, mis nõuavad ressursse, isegi kui eelarvepiirangud seavad avalikele investeeringutele piirid.

Täielikult rakendatud ja tõhusalt koostoitivad Euroopa meetmed ja põhimõtted annavad olulise panuse Euroopa tänapäevasesse haridus- ja koolitussüsteemi ning neil on suur potentsiaal aidata Euroopa kodanikke nende õppe- ja tööelus.

Areguseire

Cedefop teostab Euroopas regulaarset seiret siseriiklike kvalifikatsiooniraamistike ja ECveti üle. Samuti koostab ta Euroopa loetelu mitteformaalse ja informaalset õppimise tunnustamise kohta ning esitab regulaarselt Euroopa ja siseriiklikul tasandil aruandeid Kopenhaageni protsessi üldise arengu kohta. Lisaks korraldab Cedefop uuringuid ja võrdlevaid analüüse seotud teemadel ning toetab kvaliteedi- ja elukestva suunamise võrgustike tööd.

Euroopa meetmete alast tööd juhivad Euroopa Komisjon ning toetab Cedefop ja Euroopa ekspertide töögrupid.

Väljaanded Euroopa meetmete ja põhimõtete kohta on kättesaadavad aadressidel:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/understanding-qualifications/index.aspx> ja
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/developing-lifelong-learning/index.aspx>